

Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll nr 161

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 15. juuni 2026

Algus 11.10, lõpp 13.00

Juhataja: Urmas Kruuse (esimees)

Protokollija: Jaanika Lokk (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Anti Allas, Maido Ruusmann, Andrus Seeme, Toomas Uiibo

Komisjoni ametnikud: Marin Daniel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Merle Kruusimägi (nõunik)

Puudus: Siim Pohlak

Kutsutud: Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kantsler Triin Kõrgmaa (2. päevakorrapunkt); Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu asekanstler Sigrid Soomlais, regionaalpoliitika osakonna piirkondlike mõjude hindamise ja koostöö valdkonna juht Birgit Valgus ning sama osakonna nõunik Liis Palumets (3. päevakorrapunkt); Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna juhataja Tarvo Järve ja sama osakonna mahepõllumajanduse valdkonna juht Marika Ruberg (4. päevakorrapunkt); Riigikogu liige Arvo Aller (1.–4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Ülevaade riigiplaani 2028–2034 läbirääkimistest
3. Ülevaade Kagu-Eesti tegevuskava elluviimisest ja edasistest tegevustest
4. Ülevaade mahetoetuste rakendamisest
5. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Vaadati läbi 18. töönädala (15.–21.06.2026) töökava.

Komisjoni istung esmaspäeval, 15.06.2026 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Ülevaade riigiplaani 2028–2034 läbirääkimistest
3. Ülevaade Kagu-Eesti tegevuskava elluviimisest ja edasistest tegevustest
4. Ülevaade mahetoetuste rakendamisest
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäeval, 16.06.2026 kell 14.00

1. Kollektiivne pöördumine "Peatame loomavaenuliku eelnõu ja nõuame loomade heaolu

arvestavaid seadusemuudatusi"

2. Kollektiivne pöördumine "Keelustame toidukauplustele kõlbliku toidu äraviskamise"
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Anti Allas, Urmas Kruuse, Maido Ruusmann, Andrus Seeme, Toomas Uibo).

2. Ülevaade riigiplaani 2028–2034 läbirääkimistest

Urmas Kruuse juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu. Ta märkis, et komisjon soovib saada ülevaate riigiplaani koostamise ja läbirääkimiste hetkeseisust ning arengutest. Ta andis sõna külalisele.

Triin Kõrgmaa andis ülevaate riigiplaani 2028–2034 läbirääkimistest. Ta märkis, et täna käib töö riigiplaani osas kahes suunas: esiteks peavad ministeeriumid käesoleva nädala lõpuks esitama Rahandusministeeriumile (RM) oma kärpeettepanekud ning teiseks toimuvad läbirääkimised rakendus- ja korraldusasutuse rollide üle (sh arutatakse ministeeriumide vahelist meetmete jaotust). Lisaks peetakse läbirääkimisi sektoriga. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM) esitas RMile kolm missiooniettepanekut: toidujulgeolek, mitmekeskeskuse Eesti ning ühendatud Eesti. Toidujulgeoleku missiooni eelarves sisaldub 546 mln €, mis on mõeldud toetustasemeteks võrdsustamiseks ja konkurentsivõime tasandamiseks. Ta juhtis tähelepanu, et selle summa näol ei ole tegemist „kõrvamärgistatud“ vahenditega.

Triin Kõrgmaa andis ülevaate REMi esitatud muudatustest missioonide kaupa. Ta märkis, et arutelud käivad selle üle, kas toiduainetööstusega seotud meetmed jäävad REMi või viiakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) haldusalasse. Ta avaldas kartust, et kui toiduainetööstus peab konkurentsivõime fondides konkureerima MKMi juhitavate projektidega, võivad need jääda tagaplaanile. Samuti on MKMiga kokkupuude kriisikindla tarneahela toimepidevuse ehk toidujulgeoleku tagamise küsimustes. Praegu ei ole veel lõplikult kokku lepitud, kuidas jagunevad meetmed ministeeriumide vahel.

Anti Allas märkis, et ministeeriumid peavad kääpima oma esialgseid ettepanekuid. Ta oli seisukohal, et valitsusel peaks olema suurem/üldisem visioon vahendite suunamises.

Triin Kõrgmaa vastas, et selles küsimuses tuleb pöörduda RMi poole. Praegu lähtub iga ministeerium oma prioriteetidest ning arutatakse, kas mõnda tegevust või meedet saaks teha ühiselt. Oluline on, et meetmeid ei oleks liiga palju, sest meetme haldamisega kaasneb kulu.

Urmas Kruuse märkis, et iga ministeerium peab seadma oma prioriteedid. Oluline on leida ministeeriumide vahel tasakaal, sest riigile eraldatud kogusumma jääb samaks.

Anti Allas märkis, et vahendite planeerimine toimub ministeeriumide kaupa, kuid oluline on saada ülevaade ka suurest pildist: kuhu soovitakse uue programmiperioodi vahendid suunata ja millist muutust ellu kutsuda.

Triin Kõrgmaa märkis, et Euroopa Komisjon (EK) on välja toonud teatud valdkonnad, millele tuleb vahendid suunata. Ta rõhutas, et praegu ollakse läbirääkimiste väga varases järgus ning teised liikmesriigid ei ole jõudnud oma ettevalmistustega pooltki nii kaugele kui Eesti. Ministeeriumide eesmärgid peavad seostuma valdkondlike arengukavade ja riigi pikaajaliste programmidega.

Maido Ruusmann küsis, millised on uue finantsperioodi tegevuste planeerimise peamised alusdokumendid.

Triin Kõrgmaa vastas, et peamised alusdokumendid on strateegia „Eesti 2035“, PõKa 2030 ja tulemusvaldkondade arengukaardid.

Triin Kõrgmaa jätkas ettekandega ning märkis, et toidujulgeoleku missiooni alla kuuluvad koolikavad ning teadmussiirde ja innovatsiooni meede, mida praegu rahastatakse ÜPPst. Järgmisel perioodil on nimetatud meetmed küll kohustuslikud, kuid neile ei ole eraldi rahastust ette nähtud.

Kantsler andis ülevaate missioonist „Mitmekeskuseline Eesti“, mille eesmärk on suunata vahendid väljapoole Tallinna ja Harjumaad.

Anti Allas palus võrrelda käimasoleva perioodi regionaaltegevusi uue perioodi kavandatavate tegevustega.

Triin Kõrgmaa vastas, et vahendite maht jääb ligikaudu samaks. Kogukondlike tegevuste hulka kuulub ka kala-LEADER, millel on käimasoleval perioodil eraldi rahastus. Uuel perioodil kala-LEADERil eraldi rahastust ei ole. Samuti tuleb uuel perioodil tööstusinvesteeringuid rahastada riigiplaanist.

Triin Kõrgmaa jätkas ettekandega ning andis ülevaate regionaalse konkurentsivõime ja ettevõtluse arendamisest. Ta nentis, et täna ei ole idapiirialad EK fookuses.

Andrus Seeme küsis, kas idapiirialade all mõeldakse üksnes Ida-Virumaad või ka Kagu-Eesti piirkonda.

Triin Kõrgmaa vastas, et praegusel perioodil käsitletakse koos Ida-Virumaad ja Kagu-Eestit.

Andrus Seeme küsis, millised on LEADERi ja maakondlike arenduskeskuste edasised plaanid ning kas neid on kavas ühildada.

Triin Kõrgmaa vastas, et LEADER kuulub kohaliku kogukonna võimestamise tegevuse alla. Ta lisas, et teatav konsolideerimine on vajalik, kuna omavahel konkureerivaid süsteeme on palju. Eestis on palju toetusmeetmeid, mida haldavad erinevad asutused. See tähendab, et mida rohkem on vahendajaid, seda vähem jõuab vahendeid toetuse taotlejateni. Selleteemalised läbirääkimised on veel käimas.

Maido Ruusmann märkis, et Kagu-Eesti on muutumas majandusnäitajate poolest uueks Ida-Virumaaks. Märgatava muutuse saavutamiseks on vaja piisavalt suure mõjuga sekkumist, mis aitaks piirkonda tuua väliskapitali. Ta küsis, kas on arutatud ka Kagu-Eesti suurinvesteeringute meedet.

Triin Kõrgmaa sõnul vajab kaalumist, kas meetmed peaksid olema suunatud paljudele või tuleks keskenduda eelkõige suurematele sekkumistele. Ta avaldas isikliku arvamuse, et suuremad sekkumised annavad üldjuhul parema mõju ja tulemuse. Sellel teemal arutelud veel käivad.

Maido Ruusmann märkis, et majanduslik mahajäämus on otsene julgeolekurisk ja selle maandamisega tuleb tegeleda.

Triin Kõrgmaa vastas, et EK ei ole näinud piirialadele ette eraldi lisavahendeid, vaid vahendeid on võimalik taotleda konkurentsivõime fondist.

Triin Kõrgmaa jätkas ettekandega ning andis ülevaate missioonist „Ühendatud Eesti“, mille tegevused hõlmavad mh säästva liikuvuse taristu arendamist, teatud veeremiinvesteeringuid ja liinivõrgu kujundamist. Kõige olulisemad on piletimüügisüsteemid ja digitaalsed lahendused.

Anti Allas küsis, kas säästva liikuvuse taristu arendamine hõlmab ka raudteeinvesteeringuid.

Triin Kõrgmaa vastas, et tegemist on pigem viimase miili lahendustega. Rail Baltic kuulub Kliimaministeeriumi haldusalasse. REMi haldusalas keskendutakse pigem sellele, kuidas ühendada bussiliiklus rongiliiklusega.

Anti Allas uuris, kas tegevuse alla kuuluvad ka täiendavad rongid.

Triin Kõrgmaa vastas, et täiendavate rongide küsimus on juba otsustatud. Sel perioodil ei ole kavas ronge juurde soetada.

Urmas Kruuse tänas kantslerit riigiplaani hetkeseisust ja arengutest ülevaate andmise ning küsimustele vastamise eest. Ta märkis, et Kagu-Eesti piirkond vajab tuge mitte ainult piiri julgeoleku tagamiseks, vaid ka taristu arendamiseks. Oluline on, milline saab olema kõrvamärgistatud vahendite jaotus. Ta märkis, et uue perioodi kalandusfond väheneb märkimisväärselt, mistõttu võivad ees oodata mitmed konsolideerimised.

Anti Allas oli seisukohal, et Kagu-Eesti vajab õiglast üleminekut, sest raiutava puidu hulk väheneb. See tähendab, et ettevõtlust ja töökohti tuleb hakata ümber kujundama.

Arvo Aller tundis huvi riigiplaani ajakava vastu.

Triin Kõrgmaa vastas, et ministeeriumid peavad esitama oma kärpeettepanekud käesoleva nädala lõpuks. Seejärel hakkab RM neid arutama ning augustis-septembris, kui algavad RESi ja 2027. a riigieelarve läbirääkimised, soovitakse paika panna riigiplaani suuremad plokid (rahastuse jaotus). Pärast seda algavad läbirääkimised EKga. Teada on, et netomaksjariigid soovivad vähendada üldist rahastust, mistõttu on Eesti peamine eesmärk kaitsta u 6,5 mld € suurust rahastust.

Triin Kõrgmaa juhtis tähelepanu, et praegu käivad arutelud korraldus- ja rakendusasutuste üle. Seni on erinevad fondid toiminud erinevate korraldusasutuste kaudu: ühtekuuluvuspoliitika fondide rahastus on liikunud RMi ja Riigi Tugiteenuste Keskuse kaudu ning ÜPP on olnud REMi ja PRIA vastutusalas. RM soovib toetuste menetlused konsolideerida ning töötada välja standardlahendused. REM on seisukohal, et selline lahendus ei ole sobiv, sest ÜPP meetmete ülesehitus on erinev ning suures osas määratud ELi poolt. REMi hinnangul vähendaks standardiseeritud lahendus poliitikakujundajate kontrolli meetmete kujundamise üle.

Anti Allas tundis huvi, milline on olukord teistes liikmesriikides.

Triin Kõrgmaa vastas, et Eesti on tegevuste ja meetmete läbimõtestamisel eesrindlik. Teised liikmesriigid on oma aruteludes veel algusjärgus.

3. Ülevaade Kagu-Eesti tegevuskava elluviimisest ja edasistest tegevustest

Sigrid Soomlais märkis, et maaelukomisjonile on plaanis anda ülevaade Riigikontrolli auditi „Regionaalarengu juhtimine Kagu-Eesti näitel“ tähelepanekutest ja soovitustest ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi edasistest plaanidest.

Liis Palumets andis ülevaate regionaalarengu juhtimisest Kagu-Eesti näitel (lisa 1). Ta märkis, et käesoleva aasta kevadel avaldas Riigikontroll auditi Kagu-Eesti tegevuskava elluviimise ja regionaalarengu juhtimise kohta. Auditis jõuti järeldusele, et Kagu-Eesti tegevuskava ei ole olnud piisavalt toimiv vahend regionaalarengu riiklikuks suunamiseks. Riigikontrolli hinnangul saab sama järeldust põhimõtteliselt laiendada ka Ida-Virumaa tegevuskavale ja regionaalse arengu tegevuskavale, sest nende dokumentide staatus, ülesehitus ja toimeleotus on sarnased. Riigikontrolli arvates peaks ministeerium koostama plaani, kuidas edaspidi regionaalarengut suunata. Tegevuskavad peaksid olema seotud siduvate valitsuse tasandi kokkulepetega või tuleks kaaluda, kas neid on üldse vaja. Kõneleja tutvustas Kagu-Eesti tegevuskava ülesehitust ning selgitas, miks Kagu-Eesti tegevuskava ei ole soovitud viisil toiminud ega aidanud piirkonna arengut piisavalt edendada. Ta juhtis tähelepanu, et tegevuskava ei ole valitsuse tasandi dokument, vaid see on kinnitatud regionaalministri käskkirjaga. Sellest tuleneb üks peamisi probleeme: tegevuskaval ei ole piisavat staatust ega mõju, et anda suuniseid valdkondliku poliitika elluviimiseks või mõjutada programmide ja riigieelarve raha kavandamist teistes valdkondades. Strateegia „Eesti 2035“ annab üldised suunad valdkonna arengukavadele ning valdkonna arengukavade alusel kujundatakse programmid, mille kaudu suunatakse riigieelarve raha. Kõneleja andis ülevaate Riigikontrolli soovitustest ning märkis, et Riigikontrolli arvates peaks regionaalminister algetama Vabariigi Valitsuses arutelu selle üle, kuidas jätkata regionaalse arengu tegevuskavadega. Praegu on aruteludeks õige aeg, sest käimas on Euroopa Liidu 2028+ eelarveperioodi ettevalmistamine, üleriigilise planeeringu 2050 koostamine ning mitme valdkondliku arengukava vahehindamine. Tegevuskava peamine alusdokument on strateegia „Eesti 2035“, milles on kirjas, et kõigil peab olema võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks, sõltumata elukohast. Strateegias „Eesti 2035“ on märgitud, et eesmärgi tuleb ellu viia valdkonna arengukavade ja programmide kaudu. Strateegia lisas on sätestatud neli territoriaalse mõõtmega seotud sihti (rahvastik, SKP, rahulolu ning tervena elada jäänud aastate arv).

Maido Ruusmann küsis, kus lepitakse kokku eelnimetatud sihid/mõõdikud. Tema hinnangul on neid peaaegu võimatu täita.

Liis Palumets vastas, et strateegia „Eesti 2035“ koostati Riigikantselei eestvedamisel ning

selle koostamisse kaasati erinevad osapooled (sh ministeeriumid, Riigikogu jt).

Anti Allase sõnul tekib vastuolu, kui kirja pandud eesmärkide täitmiseks ei eraldata vajalikke vahendeid. Sellisel juhul ei saa toimuda ka muutust.

Liis Palumets andis ülevaate ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 vahendite jaotusest Eestis ja teistes liikmesriikides. Ta märkis, et SKP järgi on Harjumaa ehk Põhja-Eesti Euroopa mõistes enam arenenud piirkond, sest SKP elaniku kohta on üle 100% ELi keskmisest. Teistes Eesti piirkondades jääb SKP alla 75%, mistõttu liigitatakse need vähem arenenud piirkondadeks.

Maido Ruusmann märkis, et tulemused sõltuvad sellest, mida omavahel võrrelda ehk milliseid alusandmeid kasutada. Näiteks kui võtta aluseks elanike arv, siis elab Tallinnas ja Harjumaal palju rohkem inimesi kui hajaasustusega piirkonnas. See moonutab tervikpilti.

Arvo Alleri sõnul mõjutavad tervikpilti ja tulemust ka näiteks Ida-Virumaa õiglase üleminekufondi vahendid.

Urmas Kruuse märkis, et tähelepanu tuleks pöörata eelkõige programmide omaosalusele ja lävenditele. Ta lisas, et Ida-Virumaal ei saa võrrelda Kagu-Eestiga, sest Ida-Virumaal on ajalooliselt olnud suur tööstus, mis mõjutab inimeste tööhõivet. Eesti probleem on hõre asustus. Hajaasustusega piirkondade puhul on küsimus, kuhu rajada tööstus, et oleksid tagatud piisav arv töötajaid.

Anti Allas avaldas arvamust, et senised meetmed on sobinud eelkõige tugevamatele piirkondadele. Mujal maailmas kujundatakse meetmeid nii, et need tugevdaksid nõrgema piirkonna võimekust ja aitaksid suurendada piirkonna suutlikkust taotleda toetusi.

Sigrid Soomlais täiendas, et varasematel rahastusperioodidel puudus info selle kohta, kui palju vahendeid liikus väljapoole Harjumaad. Praegu on need andmed olemas. Ta nõustus, et tulemused võivad erineda sõltuvalt sellest, milliseid andmeid võrreldakse. Samas näitavad erinevad tulemused üldist suundumust. Seni on meetmetesse lisatud piirkondlikku vaadet peamiselt (järel)hindamiskriteeriumide kaudu. Uuel perioodil saab seda teha juba ette, s.t määratakse, milliseid piirkondi ja millises ulatuses tuleb toetada. Kõneleja hinnangul ei anna piirkondlike projektide eelistamine üksnes lisapunktide või üksikute hindamiskriteeriumide kaudu lõppkokkuvõttes piisavat mõju. Vabariigi Valitsus andis ministeeriumidele suunised tulevase partnerluskava (sh välisvahendite) kohta. Suund on regionaalselt tasakaalustatumale vahendite kasutamisele. Eraldi tähelepanu tuleb pöörata piirkondadele väljaspool Harjumaad ning piirialade toetamisele. REM sai ülesande valida välja meetmed, mida ministeeriumid hakkavad välja töötama. Selline lähenemine võimaldab juba enne projektide hindamist välja selgitada suurema piirkondliku mõjuga tegevused.

Maido Ruusmann märkis, et varem on arutatud Eesti jagamist kaheks piirkonnaks. Tema hinnangul ei ole riigiplaani vaates enam mõistlik sellest rääkida, vaid pigem on küsimus vahendite jaotuses.

Sigrid Soomlais vastas, et uue rahastusperioodi ettevalmistamisel ei ole arutatud Eesti jagamist kaheks piirkonnaks. Rahandusministeerium ei ole kahe piirkonna loomist toetanud.

Anti Allas sõnul on oluline poliitilise suuna seadmine. Tuleb anda selge sõnum, kui suur osa ühtekuuluvusfondi vahenditest tuleks suunata suurtest keskustest väljapoole. Kui sellist suunda ei seata, ei teki ka tasakaalustatud jaotust. Tegemist on poliitilise otsusega.

Urmas Kruuse täiendas, et valitsuse tasandil on kokku lepitud *rural proofing*’u põhimõte. Tema sõnul on regionaal- ja põllumajandusministri ülesanne tegeleda selle teemaga ja viia see valitsuse tasandile. Koalitsioonilepingu järgi peaks vähemalt 40% vahenditest minema väljapoole suuremaid keskusi.

Liis Palumets kommenteeris vahendite suunamist. Ta oli seisukohal, et vahendite jaotamise kohta tuleks teha kokkulepped juba enne meetmete tingimuste kujundamist. Õiglase üleminekufondi kogemus näitas, et kui vahendid on eraldatud kindlale piirkonnale, leitakse ka lahendused, kuidas raha paremini sihtrühmani jõuaks.

Liis Palumets andis ülevaate koostamisel olevast üleriigilisest planeeringust 2050, mis käsitleb ka tasakaalustatud regionaalarengu küsimusi. Planeeringu üks peamisi eesmärke on

pidurdada pealinnastumise trendi. Ta märkis, et endiselt on vastuseta küsimus, kes vastutab regionaalarengu eest ja kuidas liigub raha. Kuna regionaalarengu küsimused on valdkonnaülesed, peaks otsustustasand olema valitsuse, mitte üksnes ühe ministri tasandil.

Sigrid Soomlais märkis, et regionaalse tasakaalu otsused ei peaks sündima ainult ministeeriumis, vaid need tuleks viia peaministri või valitsuse tasandile. Praegu arutatakse suurema mõjuga eelnõusid ja teemasid majanduskabinetis. Tulevikus võiks luua regionaalarengukabineti või regionaalarengu valitsuskomisjoni, mida juhiks peaminister. See aitaks eri valdkondi paremini siduda. Valdkondlikesse poliitikastrateegiatesse tuleks lisada tugevad regionaalsed eesmärgid ja mõõdikud. Tulevikus peaks olema võimalik eristada, kuidas jagunevad riiklikud vahendid maapiirkondade ja suuremate keskuste vahel.

Maido Ruusmann tõstatas Riigikontrolli kriitika Kagu-Eesti tegevuskava kohta. Tema hinnangul ei ole tegevuskavas seatud eesmärgid ja nende täitmiseks eraldatavad vahendid piisavad, et viia ellu soovitud muutusi.

Liis Palumets sõnas, et esialgne mõte oli kaasata tegevuskava elluviimisse ka teisi ministeeriume. Paraku puudub tegevuskaval mehhanism, mis suunaks või kohustaks teisi panustama.

Sigrid Soomlais nõustus tähelepanekuga. Tegevuskava puhul on tegemist dokumendiga, mis ei ole teistele ministeeriumidele siduv.

Urmas Kruuse tänas külalisi Kagu-Eesti tegevuskava elluviimise ja REMi edasiste tegevuste kohta ülevaate andmise ning küsimustele vastamise eest.

4. Ülevaade mahetoetuste rakendamisest

Urmas Kruuse juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu ning märkis, et arutelu eesmärk on saada ülevaade mahetoetustest (sh ühikumääradest) ja nende tulevikuplaanidest.

Marika Ruberg andis ülevaate mahepõllumajanduse toetustest, mis on osa ÜPP strateegiakavast 2023–2027 (lisa 2). Ta tutvustas toetatavaid tegevusi ning andis ülevaate mahepõllumajandusliku taimekasvatuse ja loomakasvatuse toetuse ühikumääradest. Ta märkis, et toetusega kompenseeritakse mahepõllumajanduse nõuete täitmisega seotud lisakulutused ja saamata jäänud tulu. Ta juhtis tähelepanu, et mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetust antakse üksnes selle toetusõigusliku maa kohta, mille kohta antakse samal kohustuseaastal ka mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetust. Viimastel aastatel on taimekasvatuse toetusvahendeid jätkunud ning toetusi on makstud veidi üle minimaalse ühikumäära.

Urmas Kruuse tundis huvi keskkonnameetmete (ökokavade) vastu, mis kuuluvad Kliimaministeeriumi haldusalasse.

Marika Ruberg vastas, et Kliimaministeeriumi haldusallas on pärandniidud, kuid asjaomase meetme töötas välja REM.

Marika Ruberg andis ülevaate mahetootjatest, mahemaa osakaalust, ÜPP 2028–2034 määruse ettepanekust, üleminekukavadest ning mahepõllumajanduse toetustest pärast 2028. aastat (lisa 2). Ta märkis, et eelmisel aastal moodustas mahemaa 23% kogu Eesti põllumajandusmaast (ELi eesmärk on 2030. aastaks 25%). Mahetootjate arv on mõnevõrra vähenenud, kuid mahepindala pisut suurenenud. Suure osa mahepõllumajandusmaast moodustab püsirohumaa, mille osakaal on 42%. Püsirohumaa hulka kuuluvad mh rannaniidud ja looduslikud maad, kus karjatatakse lihaveiseid ja lambaid. Püsirohumaa eest makstakse toetust ainult juhul, kui ettevõttes on loomad, s.t 1 ha kohta peab olema vähemalt 0,2 loomühikut.

Urmas Kruuse tundis huvi nn euroheina tegemise vastu.

Marika Ruberg vastas, et heina niitmise eest ei maksta mahetoetust.

Marika Ruberg jätkas ettekandega ning andis ülevaate mahepõllumajanduslikust loomakasvatusest 2024. ja 2025. aastal. Ta märkis, et vaatamata mahetoetustele ei ole mahepiimalehmade arv viimastel aastatel suurenenud. Väiksemad piimatootjad lõpetavad

tootmise ja lehmad koonduvad suurematesse farmidesse. Mahetootmise üks peamisi nõudeid on aga karjatamine, mida on suurtes farmides keeruline teha. Mahepõllumajanduse Koostöökogu küsitles sektorist lahkunud tootjaid, et selgitada välja nende lahkumise põhjused. Peamise põhjusena toodi välja, et tulud ei kata kulusid ning mahetoetused on liiga väikesed.

Urmas Kruuse küsis, kuidas on see kooskõlas asjaoluga, et mahepõllumajandusmaa pindala ei ole viimasel ajal oluliselt vähenenud.

Marika Ruberg selgitas, et küsitleti just tootjaid, kes olid sektorist lahkunud. Lisaks nimetati probleemidena mahetaimekasvatuse nõuete täitmist ning väetiste kõrget hinda.

Marika Ruberg jätkas ettekandega ja andis ülevaate Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika 2028–2034 määruse ettepanekust (lisa 2). Ta märkis, et nimetatud määruse arutelud on veel pooleli, kuid ka uuel perioodil on kohustus toetada mahetootmist keskkonna- ja kliimameetmete kaudu. Selleks nähakse ette kaks võimalust. Esimene võimalus on vabatahtlikud kohustused, sealhulgas mahepõllumajanduse toetamine ja loomakasvatuse ekstensiivistamine. Kohustus võib olla ühe- või mitmeaastane. Teine võimalus on vabatahtlik üleminek vastupidavatele tootmissüsteemidele põllumajandusettevõtte või selle osa tasandil, sealhulgas üleminek mahepõllumajandusele. Mahepõllumajanduse tulevikuga seonduvat on arutatud ka mahesektori esindajatega. Esialgsete arutelude põhjal leidis sektor, et jätkata võiks üheaastase kohustusega ning üleminekuajal võiks maksta veidi kõrgemat ühikumäära. Maheloomakasvatuse toetust võiks tulevikus maksta loomühiku kohta. Samuti võiks sektori arvates olla mahetootjatel juurdepääs teistele meetmetele.

Urmas Kruuse küsis, mida tähendab juurdepääs teistele meetmetele.

Tarvo Järve vastas, et mahetootjal võiks olla võimalus taotleda lisaks mahetoetustele ka keskkonnasõbraliku majandamise toetust. Praegusel perioodil said mahetootjad üksnes mahetoetust ega saanud taotleda muid keskkonnatoetusi.

Urmas Kruuse küsis, kas sellisel juhul ei teki dubleerimist.

Marika Ruberg selgitas, et keskkonnasõbraliku majandamise toetuse ja mahepõllumajanduse nõuded on erinevad. Praegu saavad mahetootjad mõnda keskkonnasõbraliku majandamise toetust, kuid väiksema määraga. Tema sõnul võiks toetust maksta nende täiendavate nõuete eest, mida mahenõuded ei kata.

Tarvo Järve lisas, et varasematel aastatel ületas mahetoetuste arv kavandatud mahu, mistõttu tuli otsustada, kas vähendada toetusmäära või leida raha teiste meetmete arvelt. Kuna teistes meetmetes jäi vahendeid üle, tõsteti need mahemeetme alla. Selleks tuli muuta strateegiakava.

Marika Ruberg andis ülevaate haridusasutustes mahetoidu pakkumise toetusest, mis rakendus 2022. a juulis ning mille eesmärk on aidata kaasa toidutootmise kestlikkusele, suurendada laste teadlikkust mahepõllumajandusest ja keskkonnahoiust ning suurendada mahetoodangu turunõudlust. Ta tutvustas toetuse saamise nõudeid ja toetuse määra ning andis ülevaate toetuse rakendamise hetkeseisust. Käesoleva aasta I kvartalis on mahetoidu toetust makstud välja u 736 tuh €. Kõige enam toetusi maksti lasteasutustele Tartumaal, Harjumaal ja Lääne-Virumaal. Seni ei ole eelarvevahenditest puudust tulnud ning toetusskeemi on saanud lisanduda uusi koole ja lasteaedu.

Marika Ruberg andis ülevaate mahetoitu saavate laste arvust ja meetme eelarvest. Ta märkis, et esimestel aastatel oli huvi mahetoidu pakkumise meetme vastu vähenenud, mistõttu jäi osa vahenditest kasutamata. Need vahendid kanti edasi järgmistesse aastatesse. Eesmärk on jõuda 2030. aastaks 50%ni, mistõttu võib tulevikus vahenditest pigem puudu jääda.

Anti Allas küsis, kas on analüüsitud, kui suure osa koolides ja lasteaedades tarbitavast mahetoodangust moodustab Eesti toodang ning kuidas suurendada kodumaise toodangu osakaalu.

Marika Ruberg vastas, et toitlustajatele saadeti küsimustik, milles uuritakse, kui palju nad kasutavad kodumaist toodangut. Ta avaldas arvamust, et kodumaine toodang moodustab u poole. Mitmeid mahetooteid ei ole võimalik Eestis kasvatada. Probleemiks on näiteks kodumaise köögivilja hooajalisus ning mahepiimalehmade vähesus. Ta tõi positiivse näite

Setomaal tegutsevast põllu- ja aiasaaduste väärinduskeskusest, kuhu ostetakse kohalikelt tootjatelt kokku puu- ja köögivilju.

Arvo Aller märkis, et tegemist on tervitatava algatusega, kuid kohalike tootjate eelistamine ei peaks piirduma üksnes mahetootjatega. Pigem tuleks toetada kohalikke tootjaid, kes toodavad keskkonnasõbralikku toodangut ning kelle hulgas võivad olla ka mahetootjad.

Urmas Kruuse märkis, et koalitsioonilepingus on seatud ülesanne, mille kohaselt peavad Kliimaministeerium ja REM leidma juriidiliselt toimiva lahenduse kohaliku tooraine eelistamiseks hangetes. Selle kaudu on võimalik kohaliku toidu kasutamist veelgi edendada.

Tarvo Järve lisas, et kõiki tooteid ei ole võimalik Eestis kasvatada. Lisaks on piirav tegur tootlustajate soov saada eeltöödeldud tooteid. See muudab kohalike ja väiksemate pakkujate osalemise keerulisemaks. Kohaliku tooraine pakkumist edendatakse ka koolipiima ja koolitoidu programmi kaudu.

Arvo Aller tegi ettepaneku, et mahetoidu toetust võiks suunata lisaks üldhariduskoolidele ja lasteaedadele ka lastelaagrite korraldajatele.

Urmas Kruuse märkis, et lasteaedades on tegevuspaus üldjuhul lühike. Ta lisas, et toetuse laiendamisel tuleb arvestada eelarvevõimalustega. Täna ei ole teada järgmise finantsperioodi vahendite suurust ega jaotust. Väärinduskeskuse näide ilmestab koostöö olulisust ja vajadust.

Urmas Kruuse tänas külalisi mahetoetuste rakendamisest ülevaate andmise ja küsimustele vastamise eest.

5. Info ja muud küsimused

Urmas Kruuse märkis, et Iiri ELi nõukogu eesistumise raames toimub k.a 26.–27. juulil Dublinis parlamentidevaheline konverents/kohtumine. Ta palus komisjoniliikmetel, kes soovivad konverentsil osaleda, pöörduda komisjoni sekretariaadi poole.

(allkirjastatud digitaalselt)
Urmas Kruuse
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Jaanika Lokk
protokollija